

stila su se tri Provincijala — — koji su istakli velike odlike i zasluge o. Pere Vlašića, a sva tri su se složila da je on bio — **BLAGA SERAFINSKA DUŠA, PUN FRANJINA DUHA, VJERAN SVOME SVEČENIČKOM ZVANJU KOJE JE VJERNO ČUVAO I DO SMRTI ČISTO I ČASNO OČUVAO. UŽI-VAO VJEČNI POKOJ U SVJETLU KRISTOVU!**

Fra Krsto Kržanić

K N E Z M I R A

Božić mi smatramo i velikim blagdanom mira. Oči su cijeloga svijeta uprte u nj, čeznutljivo traže i iščekuju da ljudskome srcu zablista pred očima pravi pojam mira, prava stvarnost mira, da netko objavi što obuhvata mir koji treba i traži čovjek i gdje se on može naći. Potrudit ćemo se da nešto saznamo iz onoga što nam o miru govori Sv. pismo Staroga i Novoga zavjeta.

Za mir biblijski jezik ima dvije riječi, zapravo dva srodna pojma koja ipak prikazuju dvije sasvim različite stvarnosti ljudskoga mira. A to su *menûhâ* (h) i *šalôm* koje će grčki prevodioci također dobro razlikovati, jer će prvu prevesti *anapausis* a drugu *eirene*. Tu će razliku poštovati i latinski prevodilac (sv. Jeronim) pa će prvu prevesti *requies*, i drugu *pax*. One se vrlo često susreću u knjigama jednog i drugog zavjeta i uvijek označuju veoma važne blagodati za čovjeka. To nam kaže da im nadahnuti pisci daju veliku važnost, ili, drugim riječima, da smatraju da sadrže veoma važnu istinu za čovjeka, da mu svjetlom objave otkrivaju nešto što je od najveće važnosti za nj. O prvoj govori jedan članak iz pera Georga Braulika, a drugoj isto tako jedan članak iz pera Paula Mikata. Oba su publicirana u katoličkoj reviji njemačkog katoličkog *Bibelwerka* iz Stuttgarta, *Bibel und Kirche*, 23 (1968), 3. sv. str. 75—80. Sažet ćemo njihove glavne misli. Počet ćemo s prvom riječi *menûhâ*(h) koju nije tako lako prevesti na hrvatski, jer označuje stanje konačnog pokoja i smirenja uslijed udovoljenja svim uvjetima i zahtjevima života. A da li se to uopće može naći u životu čovjeka na zemlji? A kad se ne može naći, dali se uopće može zamisliti u čemu bi se zapravo moralo sastojati?

Neki će nam približan pojam o tome dati nadahnuti autor knjige PZ. U 12. gl. red. 9—12: »Još niste stigli do stalnoga boravka (*menûhâ*(h)) na btaštinu koju vam poklanja

Yahweh, vaš Bog. Kad prijedete preko Jordana i kad se nastanite u zemlju koju vam Yahweh, vaš Bog, poklanja u baštinu i kad vam dađe da otpočinete jednom zauvijek (heniyah) od smetnja svih vaših neprijatelja koji se nalaze oko vas tako da budete mogli živjeti bez ikakva straha, tada ćete donositi sve ono što sam vam naredio: svoje paljenice, žrtve, desetine, uzdignute darove svojih ruku i sve ono najodabranije što ste zavjetovali Yahwehu, na mjesto na kojemu će po odabranju Boga boraviti njegovo ime. Tu ćete držati žrtvene gozbe i spremati veselje pred Yahwehom, vašim Bogom, vi, vaši sinovi, vaše kćeri, vaši robovi, vaše ropkinje i levit koji stanuje u vašem okrugu, jer on nema ni dijela ni baštine s vama.«

U pasusu imamo glavne elemente konačnog pokoja i smirenja na zemlji. Čovjek je svoj na svome (posjed Obećane zemlje). Nitko mu ne ugrožava život, nitko mu ne smeta. On živi u potpunoj sigurnosti. Ima svega obilato za život, jer može doći pred svoga Boga da mu na tome zahvali i da sprema slavlje uz žrtvene gozbe sa svom svojom obitelji, robovima i levitima koje je on dužan uzdržavati. To je bila kulminacija, vrhunac umjerenog obiteljskog blagostanja. U tome su sadržani i svi ostali uvjeti obiteljskog idealnog života, jer je Israelac upravo radi njih dolazio zahvaliti svome Bogu u njegovu svetištu. Taj je znak blagostanja i zadovoljstva na zemlji istaknut i u 7. retku istoga poglavlja: »Tamo ćete gozbovati pred Yahwehom, vašim Bogom, i spremati veselje sa svim onim što će vaše ruke donijeti na poklon, vi i vaše porodice, za sve ono u čemu vas je blagoslovio Yahweh, vaš Bog.«

Iz biblijske povijesti znamo da je israelski narod postigao takvo stanje pod Salomonom, ali samo djelomično jer je bilo veoma kratkog vijeka, nije se produljilo kroz naraštaje. Prema I Kr. 8,56 sam je Salomon odao to priznanje israelskome Bogu: »Neka se blagoslivljuje Yahweh koji je dao konačni pokoj i smirenje (menûhâ(h) svome narodu, Israelu, tačno prema onome što je obećao. Nijedna od riječi koje je on zadao na dobro preko svoga sluge Mojsija nije propala «

Sva je ostala povijest Izabranoga naroda u Obećanoj zemlji, možemo reći, povijest smetnji, ratova, uznemiravanja, poraza, bijeda i nevolja ropskog života, podređenosti poganskim vladarima, i slično. No, o tome ne mislimo govoriti. Pred nama je samo zadatak da pomoću nadahnute riječi raščistimo pojam blagodatni mira za čovjeka. Vidjeli smo kako

je ona zamišlja ovdje na zemlji. Ali čovjek osjeća u sebi da je on biće koje će prekoračiti granice vremena. Ne nađe li on svoj konačni pokoj i smirenje iznad tih granica, sav će i njegov zemaljski život biti ispunjen nemirom i tjeskobom. Za nj je tada nemoguć miran život na zemlji.

O tom iznadvremenskom pokoj i smirenju govori sv. Pavao u poslanici Hebrejima, 3, 7-4, 11. On se oslanja na ps. 94(95), 11 gdje opet nalazimo riječ *menûhé(h)* koja označuje stalni boravak u Obećanoj zemlji sa svim uvjetima o kojima smo malo prije govorili. To je bio konačni pokoj i smirenje koje je Bog bio obećao svome narodu i koje mu je bio spreman dati na zemlji. Sv. Pavao ističe da postoji još jedna takva Božja *menûhâ(h)*, specifično njegova, ali ne na zemlji nego negdje kod njega, na nebesima kako se ono mi izražavamo. U 4, 9 kaže: »Prema tome, preostaje Božjemu narodu neki subotni počinak.« On će i pobliže označiti taj konačni Božji pokoj i smirenje na nebesima. On se nalazi kod Boga, jer je to pokoj i smirenje u koje je ušao sam Bog što je dovršio djelo stvaranja. Djelo će stvaranja za svakoga čovjeka biti dovršeno onda kad on ispuni na zemlji svoju zadaću prema volji Božjoj i na taj način zasluži ući u konačni Božji pokoj i smirenje zauvijek. Zato kaže u 10. retku istoga poglavlja: »Jer tko je ušao u njegov konačni pokoj i smirenje (anapausis), i sam je otpočinuo od svojih djela, kao i Bog od svojih.«

Ovaj počinak nećemo opisivati, jer nismo u stanju ni da progovorimo o njemu. A i Sv. pismo nam ga prikazuje samo slikovito, ili još bolje reći tipično. To će biti nešto što će zadovoljiti sve plemenite i neutažive želje ljudskoga srca, što će biti pokoj, smirenje i zadovoljstvo koje Bog može pružiti ljudskome srcu, kao što je imao biti pokoj, smirenje i zadovoljstvo koje je Bog htio pružiti svome narodu u Obećanoj zemlji za ovaj zemaljski život. O njemu govori sv. Augustin u svojoj knjizi *De Civitate Dei*, 22, 30: »Njegov svršetak (sedmoga dana) neće biti večer, nego Gospodnji dan (dominica dies - nedjelja) kao osmi, vječni dan koji je posvećen Kristovim uskrsnućem. A ovo će omogućiti ne samo pokoj duše nego i tijela. Tada ćemo praznikovati i promatrati, promatrati i ljubiti, ljubiti i hvaliti. Da! To će biti konačni cilj, ali bez konca.«

Nada ovakva cilja, pače i sigurnost može donijeti čovjeku na ovoj zemlji blagodat pravoga mira, konačni pokoj i smirenje u životu uz one druge uvjete o kojima smo govorili.

Ovime bi bilo opisano kratkim i veoma nesavršenim crtama ono što predstavlja mir za čovjeka u vremenu i u vječnosti.

Da li ga čovjek može postići? Na drugome svijetu, bez ikakve sumnje. No, da li ga može postići i na ovome? Ni tu ne može biti nikakve sumnje. Već nam navedena mjesta govore o činjenici da ga je Bog spreman udijeliti čovjeku, pače i da mu ga želi udijeliti. Ali, o tome nam govore i mnoga druga mjesta. Zadovoljit ćemo se time da upremo prstom na činjenicu da se Spasitelj rađa na ovoj zemlji kao kralj ljudi, ali kao božanski kralj vremena i vječnosti, tj. pun neizmjerne veličanstva ali i neizmjerne moći. On je preuzeo na sebe brigu o čovjeku, upravlja njime i zato mora ići za njegovim dobrom. On mora ići za tim da mu donese mir, jer je to nužni uvjet dobre i uvidavne uprave. S druge strane, Kristove su mogućnosti Božje mogućnosti, tj. neizmjerne. Prema tim mogućnostima on može pribaviti mir čovjeku, i on će mu ga pribaviti, jer je to njegov vladarski zadatak. Krist je, dakle, došao i s tim ciljem.

Bog, dakle, hoće da udijeli mir čovjeku na zemlji. Dolazak je Kristov isključio svaku sumnju u to, pa i onu metafizičku. Zašto onda čovjek u svome životu na zemlji ne posjeduje tu veliku blagodat? Gdje je njegov konačni pokoj i smirenje u vremenu i u vječnosti?

Dolazimo do pravoga razloga koji će nam otkriti opet Božja riječ. On će biti sadržan u pojmu riječi *šalom*.

Ova riječ sadrži mnogo toga i poprma razna značenja na raznim mjestima isto kao i grčka riječ *eirene* i latinska *pax*. Često joj se područje značenja zamjenjuje s onim riječi *menûhâ(h)* i tako se često brkaju pojmovi na štetu jasnoće u sadržaju Božje riječi. Za naš cilj ona ima samo jedno značenje, i to sasvim određeno: izmirenje. To je izmirenje između Boga i čovjeka koji je uvrijedio svoga Boga i time postao njegovim neprijateljem. To je uspostavljeni mir između Stvoritelja i njegova stvora. U tome je smislu upotrebljava evanđelje, u tome i sv. Pavao, i to neprestano.

Evandjelje se upravo otvara s njom, jer je u njoj sažeta cjelokupna zadaća Kristova na zemlji, ono zašto je Spasitelj došao na zemlju. On je došao da donese čovjeku najveću blagodat, blagodat mira. On je došao da privede čovjeka njegovu konačnom cilju u kojemu on nalazi konačni pokoj i smirenje. No, put je do toga bio dug, moramo reći da je bio neizmjeran i da ga čovjek nikakvim ljudskim ni bilo kojim

stvorenim silama nije mogao prevaliti. Da će on biti prevallen, najavljeno je odmah u prvome času kad se Krist pojavio, kako smo već rekli. Anđeli su svojim pijevom nad njegovom kolijevkom saopćili tu najradosniju vijest cijelome čovječanstvu: »Slava Bogu na visini i na zemlji izmirenje (*eirene - šalôm*) ljudima koji su po volji (Bogu)« (Lk. 2, 14). Došao je Spasitelj na zemlju da izmiri ljude s Bogom, da oni postanu ponovno predmetom njegove dobre volje, ljubavi i dobrote, da im se njegovo srce može širom otvoriti i udijeliti sve što je Bog u svojoj neizmjenosti u stanju udijeliti onima koje istinski i božanski voli. Tu će istinu zanosno najavljivati i osvjetljivati sv. Pavao u svojim brojnim poslanicama. Zadovoljit ćemo se s poslanicom Efežanima, 2, 14-18: »On je, naime, naš mir. On koji je od oba (naroda) učinio jedan time što je svojim tijelom srušio ogradu koja ih je rastavljala da od dvojice stvori svojim posredovanjem jednog jedinog novog čovjeka i time uspostavi mir (izmirenje) i da onda oba kao jedno tijelo izmiri s Bogom preko križa poslije nego li je svojim posredovanjem zadao smrtni udarac neprijateljstvu. On je došao i navijestio je mir (izmirenje) vama koji bijaste daleko i mir onima koji su bili blizu, jer njegovim posredovanjem imamo pristup i jedni i drugi k Ocu u jednome Duhu.«

Šalôm je dakle uvjet da čovjek i u vremenu i u vječnosti dođe do *menûhâ(h)*. Za vječnost nitko ne sumnja. No, da li je *šalôm* i preduvjet za zemaljsku *menûhâ(h)*, nije svakome jasno. Tu nam dolazi u pomoć nadahnuta riječ. Poslužiti ćemo se onom tipičnom. Zašto Israelci nisu došli do spomenute blagodati u svome životu u Obećanoj zemlji nego samo za kratko pod Salomonom? Njihovi odnosi prema njihovom Bogu nisu bili ispravni. To nam svjedoči ex professo ps. 105(106), 106(107), 77(78), 80(81), i mnogi drugi. Možemo reći da povijesne knjige Samuelove, Kraljeva i Dnevnika (Ljetopisa) imaju jedini cilj da istaknu tu najvažniju istinu za Izabrani narod. Tu imamo jedan orijaški i nepobitni dokaz za našu tvrdnju u objavljenoj riječi Božjoj. Tu sada nadolazi akcija, rad proroka, nadahnutih pisaca, pa i drugih Božjih muževa koji su nastojali dovesti Izabrani narod do toga da se izmiri sa svojim Bogom eda onda bude mogao uživati njegove blagodati. Oko toga se vrti cijela biblijska povijest SZ, možemo reći. Do nekog je izmirenja dolazilo i Israelci bi tada okusili nešto od onoga što je njihov Bog njima u svojoj *menûha(h)* bio spremio. No, savršeno je izmirenje moglo doći samo s Kristom.

Postavljamo pitanje: kad je nadošlo to savršeno izmirenje, zašto čovjek sada na zemlji ne uživa blagodati Božje *menûhâ(h)*? Odgovorit ćemo veoma lako. Savršeno je izmirenje nadošlo, ali ga ljudi često ne koriste, ne ostvaruju ga za sebe.

Mi shvaćamo vrlo dobro da čovjek koji je u nemiru s Bogom ne može zahtijevati njegove blagodati u svome životu. A dobro je da ih i ne uživa, da osjeti svu poteškoću nemira u životu na zemlji, jer ga Bog time vodi da dođe mučnim i trnovitim putem do blagodati vječnoga mira u drugome životu. To je mnogo važnije za nj i cijena koju on plaća za to je sasvim neznatna. Jao ga se onome koga Bog pušta da uživa blagodati prividnog mira, pokoja i smirenja u svome životu a u nemiru je s Bogom. Takva je Bog napustio za uvijek!

Ono što je rečeno za čovjeka, vrijedi za zajednicu ljudi, za razne narode, za cijelo čovječanstvo. Jednaki su odnosi Božji prema pojedincima i prema grupama. Ovo moramo shvatiti svi. Mogućnost takva uređenja odnosa među ljudima koje će donijeti svima istinske blagodati najnepatvornijega mira postoji, ona je na dohvat čovjeku. Što je on ne uživa, krivnja je na njemu. On nije izmiren s Bogom i njemu i narodima uskraćuje svoju blagodat.

Moramo zato svi uprijeti svoj pogled u onoga koji ne samo može raditi oko mira ili mu nešto pridonijeti, nego koji je Knez, Gospodar, Bog, Posjednik mira na zemlji i u vremenu i u vječnosti a koji je zablistao čovječanstvu u betlehemskejšpilji u svemu svom neizmjernom božanskom svjetlu, prihvatiti objeručke njegovo posredovanje, preko njega doći do potpunog izmirenja s Bogom, pa će ne samo pojedinci sebi stvoriti svoju *menûhâ(h)*, svoj konačni pokoj i smirenje i u vremenu i u vječnosti, nego će i narodi i cijelo čovječanstvo doći konačno do onoga za što se toliko muči a uvijek uzalud. Za pojmove nas ljudi koji se vladamo prema povijesti čovječanstva to izgleda nešto ogromno veliko a zato i nedostiživo. Ali uzmimo u obzir da Onaj koji dolazi k nama ima uza se svemoć a po tom i neizmjerne mogućnosti i da se izjavio jamcem da će do toga doći.

o. Ivan Štambuk